

Ung i skogen

Första gången jag fick följa far till skogen var 1907. Jag var 16 år då och hade gått och läst för prästen året förut. Man hade inte börjat driva Sold-skogen än i någon större utsträckning, utan man fick söka sig längre bort på skogen. Far hade fått en drivning av Köpman-Oluf i Våmhus. Vi skulle till Näcksjön norr om Näckådalen, och dit är det omkr. åtta mil, så vi skulle vara borta i flera månader. Vi rustade oss ut strax efter jul, och det var inte litet vi skulle ha med oss. På botten lade vi matsäckslådan — den var stor som ett rejält matbord — och drög, ”lättjor, bjönner” och höknippen.

Vi skulle fara tidigt på morgonen. Mor ställde med mat åt oss, strömming och potatis, för man skulle ha något saltat i sig på morgonen, far betslade hästen, och så for vi. — Jag undrar vad mor tänkte! Hon skulle snart gå ”i väntn dagum”. — Det hade fallit åtminstone ett kvarter nysnö på natten, så det var tungt för hästen att gå med det stora lasset. Vi for den oplöjda vägen till Mora och därifrån till Orsa. Där tog vi in hos Strandell, som var den största affären där. Han hade elektriskt ljus i fönstret! Det var första gången jag såg det, och det var rent otroligt så det strålade, det var som att komma till himlen tyckte jag! — Det var full rusch i skogen då, och Strandell hade fullt i sitt vanliga logi, så vi fick ligga i en liten stuga över natten.

På kvällen kom det in en obekant person till oss, en luffare. Eftersom jag för första gången skulle vara i skogen och var så ung så tyckte far, att han nog kunde behöva en huggare till, och far gjorde upp med honom, att han skulle bli huggare åt far. Men han behövde en del saker och hade inga pengar, så far lade ut för honom, en snusdosa, ett paket snus och en vadmalsbyxa skulle han ha, och det fick han. Han skulle bara hem och göra sig i ordning och tala om för familjen vart han for — men vi såg aldrig till honom mera! För far var det otänkbart att man inte kunde lita på folk!

På morgonen skulle far handla litet till, proviantera för de många veckorna i storskogen. Han hade inga pengar kvar men handlade utan svårigheter på krita, för handlaren visste att han fick betalt när likviden så småningom kom.

Så fortsatte vi, och när vi mot kvällningen närmade oss Näckådalen märkte vi, att det började luta emot ordentligt. I en lång uppförsbacke hann vi fatt en kvinna, som strävade i snömodden. Hon fick sitta upp på kälken, och den tjänsten fick vi lön för, då vi fick stanna i hennes stuga över natten. — Nästa dag fortsatte vi. Skogsvägarna var obanade, ”ä va uplöja å attdrivi å djäklåt”, så det gick långsamt fram, och det hade blivit kallt, bortemot 20 grader. Det hann att bli mörkt, det blev det tidigt den tiden på året, men så fick vi se något glindra mellan snötyngda granar. Vi hade kommit fram till ett fäbodställe, som hette Fjäsko. Där var inte många stugor, men när vi öppnade dörren till den närmaste kom ett bus av ånga ut genom dörren. Det var många människor som andades där, och det var överfullt i varenda stuga. Men vi kastade ner hösäcken innanför dörren i en av stugorna och somnade snart alldeles uttröttade.

Nästa dag när det började mörkna vid två-tiden var vi äntligen framme vid vår bestämmelseort, baracken vid Näcksjön. Den kom sedan att bli vårt hem under elva veckor! Vi hade mjöl och gryn, bröd och fläsk i matsäckslådan, och någon större omväxling på mat blev det nu inte. Men vi blev hungriga av det hårda arbetet och livet i den friska luften, så aptiten var det inget fel på. En enda gång var far till Näckådalen och köpte kaffe och snus och ett par limpor.

Visst var det ett hårt liv att vara ensam huggare åt far. Han var het av sig, och det var jag också, och man ville visa att man var en hel karl. Men hårt var det. Far körde två vändor per dag, och man skulle ensam såga, kvista och barka träden. Värst var de stora granarna, av en storleksordning som inte finns nu. Det var ju urgammal skog, som hade grenar ända ner till marken, och de nedersta var grova som julgranar. Jag minns att det hände, när jag var ensam i skogen och ingen såg mej att jag lutade mej mot en stor gammal gran som om det hade varit mor och bara grät, för jag tyckte det var så hopplöst svårt. Det var ju inte så länge sen man hade varit ”bara krippen”.

Far kunde förefalla hård, men man måste ju det, och livet hade varit hårt mot honom också. Värst var det när det var kallt. Jag var

väl inte så van och hade slagit ur en bit ur yxan eftersom stålet var skört i kölden. Vi hade ingen egen slipsten utan far tog mig med till närmaste huggarlag, där man hade en, det var förresten Fyr från Nusnäs som basade för det. Det hade gått ur en bit stor som en femöring ur ena sidan, och far skulle slipa fram stålet. Far klämde på yxan mot slipstenen, och jag fick dra. Då kom Fyr, tog tag i far och satte honom på min plats att dra veven och sa: ”Där ska du va!” och så tog han själv yxan och klämde på, och jag slapp! — Sânt glömmet man aldrig!

När vi hade gjort färdigt i slutet av mars och skulle få ut vår likvid hos Köpman-Oluf, blev det 400 kr för elva veckor för två man och häst, sedan vi betalt vad vi var skyldiga hos Strandell i Orsa. Och under sommaren före hade vi haft snickare, som byggde nya stugan, och de skulle ha 400 kr för sitt arbete, så det gick jämt upp. Ändå var inte fönstren insatta. Dem gjorde Leijon, och Bom Ull skar till glasen och lärde mig hur karmarna skulle sättas in. Men fråga är om inte mor gjort största jobbet, för hon hade utom att sköta hem och djur och småsyskon fött ännu en pojke alldeles på egen hand, medan vi var i skogen. Men han fick inte leva så länge, dog redan på höstsidan, jag minns än hur fin jag tyckte han var, där han låg i sin lilla kista.

Sen var jag i skogen varenda vinter till 1911, då jag skulle exercera, och efter den tiden. 1910 körde vi kolved vid Venjadn, en sjö väster om Venjan. Vi var ett lag på 10 hästar, och vi fick ligga över vid Vimosågen, innan vi kom fram. Far var bekant med Linell, kommunalman och en av delägarna i sågen. På morgonen vaknade vi av att någon ropade: ”Vakna, nu ska ni få elektriskt kaffe!” — Det var Linell, som bjöd på kaffe, kokat med elektrisk ström! Någon kraftstation var ju inte byggd än, den byggdes inte förrän 1918. Jag vet inte hur dom bar sig åt, men dom har ju alltid varit knepiga med det tekniska och elektriska i den delen av Venjan, med sådana bygdesnillen som Lissel och andra, kanske hade dom en generator förbunden med en ångmaskin, som levererade ström till kaffekokningen.

På mitten av Venjan rinner en ström ut, som kommer från en liten sjö. Där fanns två timmerkojor, en ny och bra och en gammal och urusel. Det skulle bo fem lag om två man i varje, och vi fick den

sämsta kojan. Där bodde vi hela vintern. Den hade jordtak och svallis utefter hela väggen, så vi fick dra madrassen mot väggen för att inte förfrysa. Då var stallrummet bättre! Och som vi fick kämpa med snön den vintern! Det var snö, så när skaklarna restes upp kunde vi knappast se dem. Jag som var löskarl hade att skotta fram klippen, men det var nästan omöjligt att se var dom fanns i den djupa snön.

— ”Män vändi ur an päjntäs va ä roli ändå, å tom va an å, å sov djärd an å — utå piller! Å inggen TV addum vir, men i djinggum grannmilå å pratetum, å ä va roli ä o!”

Tolla Johan Nilsson